

W służbie ludu i inżynierii społecznej

Media publiczne w Danii, Norwegii i Szwecji
w perspektywie historycznej i kulturowej

MAJA CHACIŃSKA

W służbie ludu i inżynierii społecznej

Media publiczne w Danii, Norwegii i Szwecji
w perspektywie historycznej i kulturowej

Recenzje

Prof. dr hab. Tomasz Mielczarek
Dr hab. Alicja Jaskiernia, prof. UW

Redakcja wydawnicza
Joanna Marek-Banach

Projekt okładki i stron tytułowych
Jakub Kozak

Skład i łamanie
SUNNY

Publikacja dofinansowana z działalności statutowej
Wydziału Filologicznego oraz Instytutu Skandynawistyki
Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-718-7

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
WYKAZ SKRÓTÓW	14

CZĘŚĆ I SPOŁECZEŃSTWO, POLITYKA, KULTURA

Rozdział 1	
MEDIA PUBLICZNE W BADANIACH POLSKICH I SKANDYNAWSKICH	
	17
1.1. Definicje	18
1.1.1. Media publiczne i ich misja	18
1.1.2. Terminologia medioznawcza	21
1.2. Metodologia w naukach o mediach	24
1.3. Badania polskie	26
1.3.1. Media publiczne	26
1.3.2. Media w krajach nordyckich	31
1.4. Badania skandynawskie	35
Rozdział 2	
KULTURA POLITYCZNA I SKANDYNAWSKIE SYSTEMY WARTOŚCI A MEDIA PUBLICZNE	
	51
2.1. O kulturze politycznej i mediach	51
2.2. Kultura polityczna Skandynawii	56
2.2.1. Wędrówki ludów, wpływy innych mocarstw – tożsamość nordycka a nacjonalizmy	60
2.2.2. Wynik reformacji – etos pracy, uczciwość, solidarność społeczna	61
2.2.3. Organizacja rolnictwa, struktury urbanistyczne a demokracja, egalitaryzm i zaufanie do państwa	65
2.2.4. Model nordycki – korporacjonizm, koncyliacyjność	74

Rozdział 3

INŻYNIERIA SPOŁECZNA ORAZ

EDUKACJA POPULARNA I OBYWATELSKA 79

3.1. Inżynieria społeczna 79

3.1.1. Wczesne i współczesne koncepcje 79

3.1.2. Model skandynawski – Alva i Gunnar Myrdalowie 83

3.2. Edukacja społeczna, obywatelska i popularna 98

3.3. Oddolne ruchy społeczne 102

3.4. Media a edukacja społeczna 106

Rozdział 4

MEDIA A TOŻSAMOŚĆ NARODOWA 113

4.1. Benedict Anderson i badania skandynawskie 114

4.2. Norweskie „Slow TV” jako przykład
tworzenia wydarzeń medialnych w NRK 126

4.3. Eurowizja 129

CZĘŚĆ II

MEDIA

Rozdział 5

MEDIA PUBLICZNE W DANII,

NORWEGII I SZWECJI W LATACH 1920–1995 139

5.1. Radio publiczne 140

5.1.1. Powstanie radia 140

5.1.2. Lata wojenne 152

5.1.3. Złoty okres radia 157

5.2. Telewizja 163

5.3. Wczesne media publiczne – kultura, edukacja czy rozrywka? 169

5.4. Media publiczne w obliczu deregulacji 176

5.4.1. Dania 179

5.4.2. Norwegia 182

5.4.3. Szwecja 184

Rozdział 6

MEDIA PUBLICZNE W KRAJACH SKANDYNAWSKICH –

PRAWO, STRUKTURA, MISJA I OFERTA 189

6.1. Model systemu medialnego w krajach skandynawskich –
system medialny czy medialne państwo opiekuńcze? 189

6.1.1. Systemy medialne 191

6.1.2. *Media Welfare State* 207

6.2. Prawo medialne w krajach skandynawskich 211

6.2.1. Ustawy o mediach audiowizualnych 211

6.2.2. Inne ustawy regulujące działanie mediów publicznych 215

6.2.3. Dokumenty regulujące misję skandynawskich nadawców publicznych	218
6.3. Struktura organizacyjna	234
6.3.1. Danmarks Radio	234
6.3.2. Norsk Rikskringkasting	235
6.3.3. Szwedzkie media publiczne	236
6.4. Finansowanie skandynawskich mediów publicznych	238
6.4.1. Sposoby finansowania mediów audiowizualnych	239
6.4.2. Historia abonamentu w Danii, Norwegii i Szwecji	244
6.4.3. Abonament 2017	250
6.4.4. Ściąganie opłat	253
6.4.5. Przyszłość abonamentu w krajach skandynawskich	256
6.5. Współczesna oferta skandynawskich mediów publicznych	263
6.5.1. Programy informacyjne	270
6.5.2. Programy edukacyjne	272
6.5.3. Kultura	276
6.5.4. Nordvision	279

Rozdział 7

SKANDYNAWSKIE MEDIA PUBLICZNE A KULTURA POLITYCZNA I EDUKACJA POPULARNA – STUDIA PRZYPADKU	281
7.1. Media publiczne w służbie dzieciom	281
7.1.1. Perspektywa kulturowo-historyczna	282
7.1.2. Misja skandynawskich mediów publicznych i dzieci w XXI wieku	313
7.1.3. Przykład podejmowanej tematyki – ciało i seksualność w programach dla dzieci i młodzieży skandynawskich nadawców publicznych	324
7.2. Polityka w skandynawskich mediach publicznych	329
7.2.1. Kampanie wyborcze w mediach skandynawskich. Programy informacyjne i publicystyczne	332
7.2.2. Polityka w radiu – 1920–1940	335
7.2.3. Polityka w radiu – 1941–1960	340
7.2.4. Lata 1961–1985 – dominacja telewizji	344
7.2.5. Koniec monopolu	349
7.2.6. Reklama polityczna	352
7.3. Równość płci w publicznych mediach skandynawskich	358
7.3.1. Walka o równouprawnienie w Skandynawii i równouprawnienie w mediach	359
7.3.2. Kobiety we wczesnym radiu i telewizji w Skandynawii	362
7.3.3. Historia zatrudniania kobiet w mediach publicznych	364
7.3.4. Równouprawnienie w mediach skandynawskich – czasy współczesne	371

ZAKOŃCZENIE	393
BIBLIOGRAFIA	399
Dokumenty	399
Publikacje zwarte	403
Artykuły w czasopismach i rozdziały w publikacjach wieloautorских	411
Wybrane źródła internetowe	422
Inne źródła	425
INDEKS OSOBOWY	427
INDEKS RZECZOWY	438
SPIS TABEL	443